8+

Gospod Gnilc in plešoči medved

Andy Stanton

Lutkovno-dramsko potovanje

Lutkovno gledališče Ljubljana
Pedagoško gradivo

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Pedagoško gradivo je pripravil Benjamin Zajc.

Sodelujejo

Avtor besedila **Andy Stanton**
Prevajalec **Boštjan Gorenc - Pižama**
Avtorja dramatizacije **Tatjana Doma** in **Luka Marcen**
Režiser **Luka Marcen**
Dramaturginja **Tatjana Doma**

Igrajo
Lovro Finžgar
Maja Kunšič
Iztok Lužar
Gašper Malnar
Alenka Tetičkovič
Alja Krhin k. g.
Ajda Pirtovšek k. g.

Avtorica likovne podobe in scenografka **Volha Milovič**
Kostumografka **Ana Janc**
Avtor glasbe **Mitja Vrhovnik Smrekar**
Koreografka **Lara Ekar Grlj**
Oblikovalka svetlobe **Maša Avsec**
Lektorica **Maja Cerar**
Lutkovni tehnolog **Zoran Srdić**
Asistent režiserja **Jure Srdinšek**
Vodja predstave in oblikovalec zvoka **Damir Radončić**

Producentka **Katra Petriček**
Lučno vodstvo **Maša Avsec**
Scenska tehnika **Domen Nagode, Kliment Petkukjeski**
Vodja delavnic **Zoran Srdić**
Izdelava scene, lutk, rekvizitov in kostumov **Marjeta Valjavec, Olga Milić, David Klemenčič, Lorena Bukovec, Laura Krajnc, Polona Černe, Žiga Lebar, Sandra Birjukov, Iztok Bobić, Zala Kalan, Mina Anđelković, Emira Bećirović, Volha Milovič, Uroš Mehle, Mateja Šuštaršič, Laura Fajfar, Vladimir Janc, Matija Mužič**
Maskerka **Anja Pika Lopatič**
Garderoberka **Nataša Konić**

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

O knjigi

Gospod Gnilc in plešoči medved je del izjemno domiselne in duhovite serije knjig *Gospod Gnilc* angleškega avtorja Andyja Stantona. Roman združuje absurdne situacije, zanimive like, igriv jezik, pesmi, šale in čustvene trenutke v dinamično pustolovščino. V središču zgodbe sta medved Šraufštok, ki je prisiljen nastopati v javnosti pod nadzorom zlobnega lastnika cirkusa, in devetletna Poli, ki se odpravi na misijo reševanja svojega prijatelja. Medtem ko se zgodba odvija, se morajo liki soočiti s krutostjo, sebičnostjo in strahom, hkrati pa odkrivajo pomen sočutja in solidarnosti.

- → **Poznate knjižno zbirko *Gospod Gnilc*?**
- → **Imate najljubšo zgodbo iz zbirke?**
- → **Se vam zgodbe o Gnilcu zdijo nenavadne? Zakaj?**
- → **Se spomnite še kakšne podobne zgodbe (Desa Muck, Roald Dahl, Astrid Lindgren ...)?**

Da se bo v gledališču vsak počutil udobno

Se vam zdi pomembno, da se pripravimo za obisk gledališča? Kako se oblečemo, obnašamo, se pozanimamo o predstavi, ki si jo bomo ogledali ...

Da bo gledališče prijetno doživetje za celotno občinstvo, pa naj bo mlado ali staro, za igralce, starše, učitelje in vse, ki si delimo oder in avditorij, moramo vsi izkazovati medsebojno spoštovanje, ki nam bo pomagalo ustvariti lepo vzdušje v gledališču.

→ **Razmislite, kako lahko vaše vedenje med ogledom predstave vpliva na igralce in njihovo delo.**

→ **Kaj mislite, kako se počutijo, ko ploskate? Kaj pa, ko med predstavo govorite?**

Polna dvorana, občinstvo, ki se smeji, joka in se odziva na dogajanje, je nekaj, česar si igralci in celotna ustvarjalna ekipa najbolj želijo. Igralcev ne moti, ko se občinstvo, še posebej mlajše, nagne naprej, da boljše vidi. Prav tako jim je všeč, če gledalci odgovarjajo na vprašanja, ki jim jih zastavijo.

Ustvarjalce pa moti, ko obiskovalci fotografirajo in snemajo med predstavo, ko kdo gleda v svoj telefon ali celo telefonira.

→ **Navedite nekaj stvari, zaradi katerih se dobro počutite kot gledalci.**

Pred obiskom predstave je dobro poznati nekaj osnovnih informacij o predstavi, ki si jo bomo ogledali, in gledališču, ki ga bomo obiskali. Super je, ko se lahko svobodno izražamo kot veliko ali majhno občinstvo – se smejimo, hihitamo ali včasih jokamo. Če moramo med predstavo prijatelju kaj povedati, počakamo do konca predstave, da ne motimo ostalih gledalcev ali igralcev.

→ **Ste se kot gledalci v gledališču kdaj počutili neudobno? Zakaj? Kaj ste v taki situaciji naredili?**

Gledališče je čaroben svet, kjer je vse mogoče. To je kraj, kjer lahko sprostimo svojo domišljijo, želje in fantazije. Je varno okolje, kjer je najpomembnejše, da je izkušnja prijetna. Obisk gledališča nam tako omogoča razvoj osebnosti in zbuja zanimanje za kulturo.

→ **V razredu ali skupini zberite vse odgovore na prejšnja vprašanja. Napišite ali narišite jih na majhne samolepilne listke, na večji papir pa narišite drevo. Na njegove veje nalepite samolepilne listke in vsakič, ko se boste odpravili v gledališče, lahko obnovite svoje znanje gledališkega bontona.**

Izkušnja predstave

- → Kako ste doživeli predstavo? Kaj vas je nagovorilo, presenetilo ali vam vzbudilo vprašanja?
- → Na kratko obnovite zgodbo. Če poznate knjižno predlogo, jo primerjajte z zgodbo v predstavi: so obstajale kakšne razlike?
- → Kaj mislite, zakaj so ustvarjalci uprizoritev podnaslovili kot lutkovno-dramsko potovanje?
- → Kdo vse je nastopal?
- → Kam vse so potovali naši junaki?
- → Kdo je glavni junak zgodbe?
- → Kako vam je bil všeč oder, na katerem se je igrala predstava?
- → Vas je bilo med predstavo česa strah? Če ja, česa in zakaj?

- → Kje vse se znajdeta Poli in Šraufštok?
- → Ste opazili, da je bil junak na začetku in koncu predstave različno razpoložen? Kako se je počutil na začetku in kako na koncu?
- → Kaj je osrednja tema predstave?
- → Kako so se spreminjali prostori v predstavi? Kako je Poli prišla iz mesta v pristanišče?

Likovna podoba

Ali veste, kaj v gledališču dela avtor likovne podobe?

Likovna podoba predstave je vse, kar vidimo na odru: kako je predstava videti, kakšne barve, materiali, kostumi, lutke in scenski elementi so uporabljeni ter kakšno vzdušje ustvarja. Avtor ali avtorica likovne podobe skupaj z režiserjem razmišlja o tem, kako bodo liki, prostor in predmeti videti na odru, da bodo podprli zgodbo in občinstvu pomagali vstopiti v domišljijski svet predstave. Osrednji element tega dela so skice, s pomočjo katerih mojstri v naših delavnicah vse te elemente izdelajo.

Likovno podobo za predstavo je pripravila beloruska umetnica Volha Milovič, z njenimi skicami za lutke in scenografijo je opremljeno tudi to pedagoško gradivo.

→ **Zakaj je po vašem mnenju videz lutk, kostumov in scenografije pomemben za predstavo?**

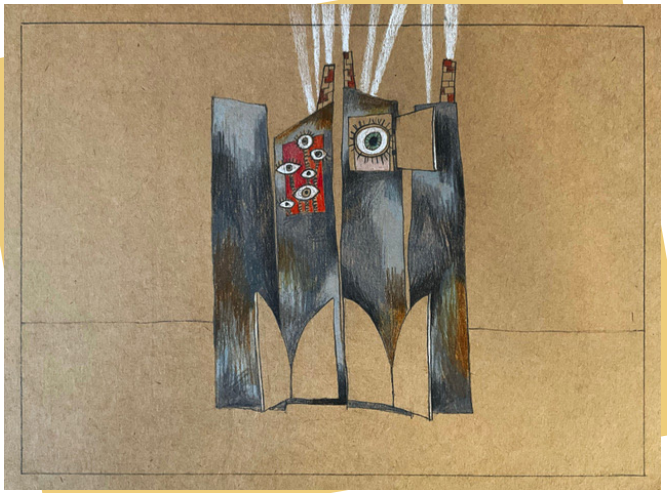

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

- → **Opišite, v kakšne barve je bila odeta likovna podoba predstave.**
- → **Kako je likovna podoba vplivala na vaše doživljanje predstave?**
- → **Kako so barve, materiali in kostumi pomagali ustvariti vzdušje predstave?**
- → **Se vam je svet predstave zdel bolj zabaven, strašen, nenavaden ali kaotičen? Zakaj?**
- → **Vas je kaj v likovni podobi predstave presenetilo?**
- → **Katera lutka ali scenografski element vam je najbolj ostal v spominu in zakaj?**
- → **Naštejte lutke iz predstave.**
- → **Kako bi opisali videz Gospoda Gnilca? Je bil takšen, kot ste si ga predstavljali?**
- → **Kako so se lutke razlikovale med seboj? Kaj so nam njihove podobe povedale o likih?**
- → **Kateri del scenografije bi najraje imeli doma v svoji sobi?**

- → **Kako sta se po vašem mnenju povezovala humor zgodbe in likovna podoba predstave?**
- → **Če bi sami ustvarili likovno podobo za predstavo, kaj bi spremenili ali dodali?**

Pokukajte v knjižno izdajo *Gospod Gnilc in plešoči medved* in primerjajte ilustracije Davida Tazzymana z likovno podobo Volhe Milovič.

Prijaznost in sočutje

Ali veste, kaj pomeni beseda sočutje?

Sočutje pomeni, da ob zaznavi tuje stiske občutimo skrb za drugo osebo in željo, da bi ji bilo bolje. Ko smo sočutni, lažje opazimo, kdaj kdo potrebuje pomoč, podporo ali prijazno besedo.

Predstava nas ves čas spodbuja k razmišljanju o tem, kako se počutijo drugi. Še posebej zgodba medveda Šraufštoka odpira vprašanja o ranljivosti, osamljenosti in potrebi po sočutju, sploh kadar se znajdemo v stiski.

- → **Ste do katerega od junakov začutili sočutje?**
- → **Kateri liki v predstavi pokažejo največ prijaznosti?**
- → **Kako Poli pomaga svojemu prijatelju?**
- → **Se kdo od likov skozi predstavo spremeni?**
- → **Kako lahko majhna dejanja prijaznosti spremenijo situacijo?**
- → **Ste med predstavo opazili trenutek, ki vas je ganil? Zakaj?**
- → **Kako bi se zgodba odvila, če si liki ne bi pomagali?**
- → **Kdaj so liki pokazali sočutnost?**
- → **Zakaj je pomembno, da razumemo občutke drugih?**

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Svoboda

Zakaj Šraufštok ni srečen v človeškem mestu? Kaj pogreša?

Ena osrednjih tem predstave je vprašanje svobode. Šraufštok mora nastopati za druge in nima možnosti sam odločati o svojem življenju. Predstava zato odpira razmislek o tem, kaj pomeni biti svoboden, kdo odloča o drugih in zakaj je pomembno, da lahko vsak izrazi samega sebe.

- → **Zakaj si Šraufštok želi svobode?**
- → **Kateri liki imajo moč nad drugimi?**
- → **Kaj za vas pomeni biti svoboden?**
- → **Ali menite, da je bilo ravnanje z medvedom pravično?**
- → **Kako se liki odzovejo na krivico?**
- → **Ali lahko nekdo pomaga drugemu do večje svobode?**
- → **Kako bi se vi počutili na Šraufštokovem mestu?**

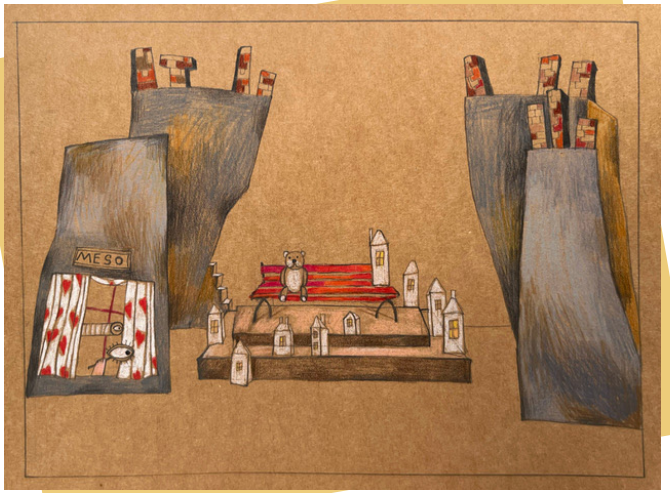

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Cirkus

Cirkus je prostor čudenja, smeha in nenavadnih talentov. Že stoletja privablja občinstvo z akrobati, klovni, glasbo, plesom in neverjetnimi nastopi. V svetu Gospoda Gnilca pa cirkus ni prikazan le kot zabaven prostor, temveč tudi kot prostor moči in izkoriščanja. Šraufštok mora nastopati za občinstvo, čeprav si tega ne želi. V preteklosti so bile živali zelo pogosto del cirkuških predstav. Danes pa se veliko ljudi sprašuje, ali je prav, da živali nastopajo za zabavo ljudi. Zaradi skrbi za dobrobit živali so številne države uporabo divjih živali v cirkusih omejile ali prepovedale.

Cirkus je danes lahko prostor pretiravanja, humorja, kaosa in neverjetnih podob, kjer se lahko zgodi skoraj karkoli. Prav zato se svet Gospoda Gnilca tako dobro povezuje s cirkuško estetiko: oba sta polna absurda, smeha, nenavadnih likov in nepričakovanih dogodkov.

- → **Bi lahko rekli, da je bila predstava nekakšen cirkus?**
- → **Ste že bili kdaj v cirkusu?**
- → **Kako se je Šraufštok počutil med nastopanjem?**
- → **Zakaj ljudje radi gledamo spektakle in nenavadne nastope?**
- → **Ali menite, da bi morale živali nastopati v cirkusu?**
- → **Zakaj sta smeh in zmeda pomemben del cirkuškega sveta?**
- → **Kaj je razlika med zabavo in izkoriščanjem?**
- → **Ali lahko umetnost in predstave odpirajo pomembna družbena vprašanja?**
- → **Kako bi bil videti cirkus, ki bi bil prijazen do vseh nastopajočih?**
- → **Če bi sami ustvarili cirkuško točko za predstavo, kakšna bi bila?**
- → **Kateri prizor v predstavi vas je najbolj spominjal na pravi cirkus?**

Humor, komedija in bistroumni nesmisli

Humor je vse tisto, kar nas nasmeji: nepričakovane situacije, pretiravanje, nenavadne izjave ali neskladje med tem, kar pričakujemo, in tem, kar se v resnici zgodi. Komedija je način pripovedovanja ali gledališka zvrst, ki takšne trenutke prepleta v zabavno zgodbo. S smehom nas preseneča, zabava in nam včasih pomaga, da na svet pogledamo drugače.

Svet Gospoda Gnilca je kot nalašč za takšno igro. V njem se iz majhnih težav razvijejo velike katastrofe, nenavadne ideje postanejo povsem običajne, neumne, trapaste ali nesmiselne odločitve pa sprožijo nove in še bolj neverjetne zaplete. Andy Stanton se poigrava z besedami, pretiravanjem, nepričakovanimi preobrati in bistroumnimi nesmisli. To so zamisli, ki so na prvi pogled popolnoma zgrešene, a so prav zato tako domiselne in smešne. Toda ali so Gnilčeve neumnosti res samo neumnosti? Za smehom se lahko skriva tudi vprašanje, zakaj ljudje ravnamo tako, kot ravnamo, zakaj ubogamo nesmiselna pravila in ali je včasih prav, da stvari obrnemo na glavo.

- → **Ali je lahko nekaj hkrati neumno in pametno? In zakaj se smejimo stvarem, ki nimajo nobenega smisla?**
- → **Kateri prizor vas je najbolj nasmejal?**
- → **Kateri lik se vam je zdel najbolj smešen?**
- → **Zakaj so pretirane situacije zabavne?**
- → **So bili v predstavi tudi trenutki, ko ste se smejali in hkrati razmišljali?**
- → **Kako so humorju pomagale lutke, glasba ali scenografija?**
- → **Bi bila zgodba enako zanimiva brez humorja?**
- → **Se vam je kaj nenavadnega zdelo tudi v jeziku, v tem, kako so liki govorili? Ste poznali vse besede, ki so jih izrekli?**
- → **Kaj je to *limonin poljubček*?**
- → **Ste že kdaj jedli Polijine najljubše rogljičke?**

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Prijateljstvo in pogum

V središču predstave ni le nenavadna pustolovščina, temveč tudi močno prijateljstvo med Poli in Šraufštokom. Čeprav prihajata iz popolnoma različnih svetov, ju povezujejo medsebojno zaupanje, skrb in želja po svobodi. Poli se odloči pomagati prijatelju, tudi kadar jo je strah, in prav zaradi tega postane ena najpogumnejših oseb v zgodbi. Pogumni smo lahko tudi takrat, ko nas je strah, a vseeno naredimo nekaj dobrega ali pravičnega. Včasih pogum pomeni pomagati nekomu, ki je šibkejši, povedati svoje mnenje ali se postaviti proti krivici.

- → **Zakaj je prijateljstvo med Poli in Šraufštokom posebno?**
- → **Kako Poli pokaže, da ji je mar za prijatelja?**
- → **Kateri trenutek v predstavi je po vašem mnenju zahteval največ poguma?**

- → **Kdo vse in komu pomaga v predstavi?**
- → **Je mogoče biti pogumen tudi, kadar nas je strah?**
- → **Kako prijatelji pomagajo drug drugemu v težkih trenutkih?**
- → **Kateri lik je bil po vašem mnenju najbolj pogumen in zakaj?**
- → **Kako bi se zgodba razvila, če Poli ne bi pomagala Šraufštoku?**
- → **Se vam zdi pomembno, da se postavimo za druge, tudi kadar je to težko?**
- → **Ste že kdaj pomagali prijatelju v neprijetni situaciji?**
- → **Zakaj je zaupanje pomemben del prijateljstva?**
- → **Kako prijateljstvo pomaga likom premagovati ovire?**

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Dvojniki

V predstavi nastopa posebna gledališka igra dvojnikov: igralci ne igrajo le likov, ampak ti liki v nekaterih trenutkih zaživijo tudi kot lutke. Igralci in lutke nosijo podobne kostume ter se gibljejo na podoben način, zato gledalci ves čas opazujemo zanimiv prehod med človekom in lutko.

Takšna gledališka rešitev ustvarja občutek, da ima vsak lik svojega dvojnika: drugo različico samega sebe. Včasih gledamo igralca, drugič lutko, včasih pa skoraj pozabimo, kdo pravzaprav vodi prizor. Predstava se tako poigrava z našo domišljijo in z vprašanjem, kaj vse lahko v gledališču oživi. Lutke omogočajo tudi drugačen način izražanja čustev, gibanja in humorja. Nekateri prizori zaradi lutk postanejo bolj absurdni, nežni ali sanjski, drugi pa bolj smešni in pretirani.

- → **So vas dvojniki kdaj zmedli?**
- → **Kdo vse v predstavi ima dvojnika v obliki lutke? Kdo ga nima?**
- → **Ste opazili prehode med igralcem in lutko?**

- → **Kako so podobni kostumi povezovali igralce in lutke?**
- → **Ste imeli občutek, da sta igralec in lutka isti lik?**
- → **So se lutke gibale drugače kot igralci? Kako?**
- → **Kateri prizor z lutkami vam je najbolj ostal v spominu?**
- → **Zakaj ustvarjalci po vašem mnenju niso uporabili samo igralcev ali samo lutk?**
- → **Kako so igralci »oživljali« lutke?**
- → **Kaj vse lahko lutka v gledališču pokaže drugače kot človek?**
- → **Kako bi predstava delovala brez lutk?**
- → **Ste že videli predstavo, kjer so bili igralci in lutke tako povezani?**

Ustvarjalnica

Ustvari svojega gospoda Gnilca

Učenci si izmislijo nenavaden lik iz sveta Gospoda Gnilca. Lahko je to čuden sosed, smešen zlobnež, nenavadna žival ali popolnoma absurden junak. Lik naj ima: ime, poseben kostum, najljubši stavek, nenavadno navado, skrivni talent ali smešen problem.

Učenci lahko lik narišejo, izdelajo iz papirja ali ga na kratko predstavijo razredu.

- → **Kaj vaš lik najbolj sovraži?**
- → **Česa se najbolj boji?**
- → **Kako bi se spoprijateljil z Gospodom Gnilcem?**

Ob izdelovanju si lahko ogledate tudi videodelavnice, s pomočjo katerih lahko izdelate preproste lutke; najdete jih na tej povezavi.

https://www.lgl.si/kulturno-umetnostna-vzgoja/videodelavnice

Oblikovanje: Maja Rebov / Fotografije: Darja Štravs Tisu / Skice: Volha Milović